

- ویژه‌نامه سی و هفتمین سالگرد ارتحال بنیانگذار کبیر جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی ^{ره}
- هفته‌نامه افق حوزه • دوشنبه ۱۱ خرداد ۱۴۰۵
- ۱۵ ذی‌الحجه ۱۴۴۶ • ۱ ژوئن ۲۰۲۶

«آفتاب در آئینه»

شخصیت‌شناسی امام خمینی ^{ره}، از دیدگاه رهبر معظم شهید

حجت‌الاسلام والمسلمین نصرالله سخاوتی

نه فقط در کشور خود بلکه در همه منطقه ما و در همه دنیای اسلام و به یک اعتبار در همه جهان. محصول این حرکت، یک محصول بی‌نظیر بود.

دو کار بزرگ و بی‌سابقه در تاریخ کشور به‌وسیله امام تحقّق پیدا کرد؛ یکی برانداختن بنای سلطنت موروثی ظالمانه و غیرعاقلانه که چند هزار سال در کشور ما سابقه داشت. این بنای پوسیده کهنه غلط که حکومت کشور به دست انسان‌هایی باشد و به‌صورت موروثی از کسی به کسی برسد، یا با شمشیر و زور نظامی حکومت به دست بیاید و بعد نسل به نسل از یکی به دیگری به ارث برسد، یک سنت غلط و بی‌منطق در طول چند هزار سال در کشور ما بود؛ کار اوّل امام این بود که این بنای غلط را برانداخت و کار را به دست مردم کشور سپرد.

کار بزرگ دومی که امام بزرگوار انجام داد، ایجاد یک حکومت و نظامی بر اساس اسلام بود که این هم در تاریخ کشور ما بلکه بعد از صدر اسلام، در تاریخ کل اسلام بی‌سابقه بود. این جهاد بزرگ امام بزرگوار ^{ره} ما یک چنین محصول ارزشمندی داشت و لذا جا دارد، واقعاً گفته بشود که «**جاهد فی‌الله حقّ جهاده**»؛ همچنان‌که در قرآن هست: «**وَجاهدوا فی‌الله حقّ جهاده**»؛ همچنان‌که درباره اولیای دین گفته می‌شود، این مرد بزرگ هم مصداق «**جاهد فی‌الله حقّ جهاده**» است. ۱۴/۰۳/۱۳۹۳

اعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم. بسم الله الرحمن الرحيم. «**من المؤمنین الرجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه، فمنهم من قضى نحبه ومنهم من ينتظر وما بدّلوا تبديلا**».(احزاب/۲۳)

آنچه از نظر می‌گذرد، نگاهی به برخی بیانات حضرت امام خامنه‌ای، رهبر شهیدمان ^{ره} در خصوص رهبر فقیدمان حضرت آیت‌الله‌العظمی امام خمینی کبیر ^{ره} اختصاص دارد؛ البته منافاتی هم ندارد که در این مختصر نوشتار، از دیگر استوانه‌ها در این زمینه نیز یادى شود؛ مثلاً در آغاز سخن می‌توان از استاد شهید مرتضی مطهری ^{ره} این جمله را یادآوری نمود که بعد از نخستین دیدار و ملاقات ایشان با امام خمینی ^{ره} در پاریس، زمانی که دوستان از او پرسیدند: چه دیدی؟ گفت: کسی را ملاقات نمودم که در او چهار **آمن** وجود دارد: **آمن** برته، **آمن** بهدفعه، **آمن** بطریقه و **آمن** بخلقه! (آینده انقلاب اسلامی ایران، صص ۲۱الی ۲۳).

به‌واقع و به‌درستی می‌توان گفت: اگر نبود ایمان امام خمینی ^{ره} به خلق و این مردمی که با آنان کار نهضت را آغاز نمود و به اینجا رسانید که هم‌اینک ماه‌هاست که این مردم نجیب و آزاده در کف خیابان‌ها برای حفاظت و پاسداری از این نهضت به سر می‌برند، هرگز چنین اتفاق نادری نمی‌افتاد!

امام خامنه‌ای شهید ^{ره} نیز بر این مسئله تأکید فراوانی داشت که امام خمینی ^{ره} در ابتدا خلق[مردم] خود را شناخت و آزمون کرد[آزمود] و سپس به این مسئله مهم یعنی ایجاد نهضت و انقلاب توسط آنان همت گمارد.

مثلاً در سخنرانی ۱۴/۰۳/۱۳۹۵ چنین فرمود: مؤمن؛ یعنی مؤمن به خداست، مؤمن به هدف است، مؤمن به راهی است که او را به این هدف می‌رساند و مؤمن به مردم است. **يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ**؛ درباره رسول اکرم ^ص هم این تعبیر در قرآن آمده است: مؤمن به خدا و مؤمن به هدف و مؤمن به راه و مؤمن به مردم.

در جای دیگری ایشان فرمودند: «تحقق شخصیت اصلی امام ^{ره} در جهاد فی سبیل‌الله بود. امام مظهر عینی حرکت عظیمی است که ملت ایران آغاز کرد و تاریخ خود را متحوّل کرد؛ امام بنیان‌گذار یک مکتب فکری و سیاسی و اجتماعی است. ملت ایران این مکتب را، این راه را، این نقشه را پذیرفت و در آن مشغول حرکت شد؛ ادامه این راه بستگی دارد به اینکه این نقشه راه، درست شناخته بشود؛ بدون اینکه امام را درست بشناسیم – به‌معنای شناخت اصول امام – این نقشه راه، شناخته نخواهد شد. بدیهی است بحث ما بر مبانی فکری امام است؛ بحث بر سر تصمیم‌های مقطعی و مربوط به زمان یا مکان نیست؛ بحث بر سر آن شاکله اصلی تفکر امام بزرگوار ماست؛ این را می‌خواهیم درست بشناسیم. امام البته یک فقیه بزرگ بود؛ هم یک فقیه برجسته و بزرگ بود، هم فیلسوف بود، هم صاحب‌نظر در عرفان نظری بود، در این مسائل [و] بخش‌های فقی و علمی یک سرآمد به حساب می‌آمد؛ لکن شخصیت برجسته امام به هیچ‌کدام از اینها وابسته نیست؛ بلکه شخصیت اصلی امام در تحقق مضمون آیه «**وَجاهدوا فی‌الله حقّ جهاده**» [بود]؛ امام بزرگوار با داشتن آن زمینه‌های برجسته علمی، وارد میدان مجاهدت فی سبیل‌الله شد و این مجاهدت را تا آخر عمر خود ادامه داد و حرکت عظیمی را به وجود آورد؛

در نگاه امام شهیدمان، «اتکای امام خمینی ^{ره} به اسلام و خواست‌های مردم؛ عامل پیروزی انقلاب اسلامی» بود. به گفته ایشان وقتی در سال ۴۱ فریاد امام بلند شد، بغض مردم ترکیب. مردم در طول ده‌ها سال بغض کرده بودند. «بعضی‌ها به آن وضع عادت کرده بودند، بسیاری هم بغض کرده بودند. حرف امام به دل‌ها نشست. بدانید آن روزی که امام این فریاد را بلند کردند، هنوز مرجع تقلید معروفی نبودند؛ البته ایشان در قم بین علما و بزرگان، فضلا و طلاب حوزه، خیلی موخه بودند و پایگاه بسیار بلندی داشتند؛ اما در بین مردم سراسر کشور، آن چنان شناخته شده نبودند. این فریاد که بلند شد، چون درست بود، چون بحق بود – زیرا متکی به خواست‌های مردم و در اصل به اسلام و دین متکی بود – بلافاصله همه‌جا به‌طور طبیعی منتشر شد؛ دهن به دهن، دست به دست، دل به دل سیر کرد، به همه جا رسید و مردم را به امام علاقه‌مند کرد. امام بزرگوار ما که در سال چهل و یک به‌هنگام شروع مبارزات، چندان معرفیتی نداشتند، در خرداد ۴۲ وضع و پایگاه‌شان در دل‌های مردم به آن‌جایی رسیده بود که حادثه پانزده خرداد ۴۲ در تهران اتفاق افتاد و هزاران نفر در راه امام جان خودشان را فدا کردند. این بر اثر حقانیت آن فریاد بود.

امام تعالیم اسلام را برای مردم بیان کردند؛ معنای حکومت را بیان کردند؛ معنای انسان را بیان کردند و برای مردم تشریح کردند که چه بر آنها می‌گذرد و چگونه باید باشند. حقایقی را که اشخاص جرأت نمی‌کردند بگویند، ایشان به‌طور صریح – نه به‌شکل درون‌گوشی، نه به‌شکل شبنامه، نه آن‌طوری که گروه‌ها و احزاب به‌صورت بسته و سلول‌های حزبی و برای کادربهای حزبی بیان می‌کنند– روان، آسان، در فضا، برای عموم مردم بیان کردند. این بود که مردم پاسخ گفتند؛ البته از آن روزی که امام شروع کردند، تا آن روزی که این انقلاب پیروز شد، پانزده سال طول کشید؛ پانزده سال دشوار. شاگردان امام، دوستان امام، دست‌پورندگان امام، آحاد مردم و افراد روشن‌بین جامعه، اعماق و روح این پیام را درک کردند، آن را گرفتند و در نقاط مختلف و در محافل مختلف و در قشرهای مختلف، آن را گفتند. گفت و بازگفت این سخنان و ایستادگی در راه این سخنان، مشکلات فراوانی ایجاد کرد. هزاران نفر به شهادت رسیدند و تعداد چند برابر اینها زیر شکنجه‌ها افتادند. دوران خیلی سختی گذشت. بعضی‌ها در طول این پانزده سال، یک شب با امنیت و راحت به خانه‌های‌شان نرفتند؛ یک‌روز با اطمینان از این‌که به آنها آسیب نمی‌رسد، از خانه‌های‌شان بیرون نیامدند. سختی‌ها گذشت و امام در تمام این دوران، مرشدانه، حکیمانه و شجاعانه رهبری می‌کردند و بالآخره در یکی دو سال آخر، این امواج خروشان مردمی به وجود آمد. هرجا که آحاد مردم با انگیزه دینی، با

انگیزه خدایی و بدون چشمداشت مادی وارد میدان شوند، هیچ قدرتی نمی‌تواند در مقابل‌شان ایستادگی کند. همان‌طور که امام فرمودند، آنها با همه آن ساز و برگ‌شان، در مقابل ملت دست خالی ما، نتوانستند بایستند؛ لذا این انقلاب به وجود آمد و پیروز شد.» ۱۳۷۷/۱۱/۱۳

در یک قضیه‌ای که من مکرر این را نقل کردم، ایشان به من فرمود که از اول انقلاب تا امروز – آن روز حدود سال ۱۳۶۵ بود – همه‌جا دست قدرتی را مشاهده می‌کنیم که دارد ما را کمک می‌کند و جلو می‌برد. او این دست قدرت را می‌دید. نگاه امام به ملت ایران با نگاه دیگران فرق داشت. همان روز اگر می‌خواستیم فضاوت بسیاری از نخبگان علمی دینی و غیردینی و سیاسی و... را درباره ملت ایران مشاهده کنیم، می‌دیدم فضاوت‌ها قضاوت‌های عجیب و غریبی است. بعضی این ملت را باایمان نمی‌دانستند، بعضی دارای صداقت نمی‌دانستند، بعضی به نیرو و به وفای آنها شک می‌کردند– که ما اینها را شنیدیم، از خیلی‌ها شنیدیم – اما امام در سال ۱۳۴۱ در همین شهر قم، آن وقتی که هنوز هیچ خبری از این اجتماعات عظیم نبود، در همین مسجد اعظم گفت: اگر ما به مردم فراخوان بدهیم، این صحرای قم را از جمعیت پر می‌کنند؛ لیبیک می‌گویند. نگاه او به مردم، یک چنین نگاهی بود؛ مردم را شناخت. آن عنصر بارزش اکسیرگونه‌ای که مس‌ها را طلای می‌کند، این را در جان و دل مردم کشف کرد و آن را به‌کار گرفت؛ لذا با این موانع بزرگی که در سر راه وجود داشت، انقلاب پیروز شد. هیچ تحلیل‌گری باور نمی‌کرد که این اتفاق در اینجا بیفتد. او تکیه به خدا کرد، توکل به خدا کرد، وارد عمل شد، با دل مردم تماس برقرار کرد و مردم به صحنه آمدند و این حرکت عظیم اتفاق افتاد؛ بعد هم مسئله بسیج را مطرح کرد. ۰۴/۰۸/۱۳۸۹

• نتیجه

نتیجه‌ای که از این جملات کوتاه رهبر شهیدمان، در خصوص رهبر فقیدمان می‌گیریم، اینکه کاری که امام خمینی ^{ره} انجام داد و نهضتی به این بزرگی را برپا نمود، کاری بود که آرزوی تمامی انبیاء، اوصیاء، اولیاء و ائمه اطهار ^{علیهم‌السلام} بود و این نبود مگر اینکه در این زمان، زمینه، زمانه و مردم از همیشه مهیّاتر و آماده‌تر بودند. در حقیقت ایمان امام خمینی ^{ره} به «خدا، به هدف و به طریق» را انبیاء و ائمه اطهار ^{علیهم‌السلام} به‌شکل بیشتر و به‌نحو بهتری داشتند؛ اما آنچه امام خمینی ^{ره} داشت، ولی آنان نداشتند، «**خلقی**»[مردمی] چنین استوار، مقاوم، فدایی و باایمان بود که از مختصات امام خمینی ^{ره} بود و شاید این هم به‌دلیل آن است که اراده الهی بر این امر قرار گرفته که اصل ظهور و ظهور اصلی عن‌قرب باشد ان‌شاءالله تعالی.